

BUILDING THE CULTURAL-COMMUNICATIVE COMPETENCE OF FUTURE FOREIGN LANGUAGE TEACHERS THROUGH DIGITAL TECHNOLOGIES**Medet N.***WK. City of Urals ЖОБММ №50**English teacher***ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР АРҚЫЛЫ БОЛАШАҚ ШЕТ ТІЛІ МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ МӘДЕНИЕТАРАЛЫҚ-КОММУНИКАТИВТІК ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ****Медет Н.А.***БҚО. Орал қаласы №50 ЖОБММ**Ағылшын тілі пәні мұғалімі*<https://doi.org/10.5281/zenodo.10451369>**Abstract**

Theoretical foundations of formation of intercultural-communicative competence of future foreign language teachers

Analysis of current research on formation of intercultural and communicative competence of future teachers through digital technologies

Choosing digital technologies as a means of forming intercultural and communicative competence of future foreign language teachers.

Аннотация

Болашақ шет тілі мұғалімдерінің мәдениетаралық-коммуникативтік құзыреттілігін қалыптастырудың теориялық негіздері

Цифрлық технологиялар арқылы, болашақ мұғалімдердің мәдениетаралық - коммуникативтік құзыреттілігін қалыптастыру бойынша қазіргі зерттеулерді талдау

Болашақ шет тілі мұғалімдерінің мәдениетаралық - коммуникативтік құзыреттілігін қалыптастыру құралы ретінде цифрлық технологияларды таңдау.

Keywords: Digital, foreign language, communicative, new technology, intercultural, research, analysis, theory

Негізгі сөздер: Цифрлық, шет тілі, коммуникативтік, жаңа технология, мәдениетаралық, зерттеулер, талдаулар, теория

Құзыреттілік – берілген пән саласында тиімді іс-әрекет үшін қажетті білім мен тәжірибенің болуы. Ресейлік ғалым М.А. Чошанов «құзыреттілік» термині педагогика ғылымында жеткілікті тұрақталмағандығын айтады және көп жағдайларда маманның біліктілігі мен кәсібилігінің жеткілікті деңгейін көрсету үшін интуитивті түрде қолданылады. Оның пікірінше, құзыреттілік білімнің үнемі жаңарып тұруын, жаңа ақпаратты меңгеру және нақты бір жағдайларда оны табысты пайдалануын, яғни жедел әрі ұтқырлы білімді меңгеруді білдіреді. М.А. Чошанов құзыреттілікті жұмысты біле отырып міндеттерді шешудің әлеуетті дайындығы деп түсіндіреді. Ол мазмұндық (білім) және әрекеттік (іскерлік) компоненттерін, мәселенің мәнін білу мен оны шеше білуді қамтиды. Коммуникация - бұл белгілі бір әрекеттерден тұратын күрделі процесс. Коммуникация барысында адамдардың бір-біріне өзара ықпалы, қызығушылықтары, сезім алмасулары болады. Қарым-қатынас – адамдар арасындағы қарым-қатынас пен адам қауымдастығындағы прогрестің маңызды құралы. Мәдениетаралық коммуникация әртүрлі мәдениет өкілдері арасындағы қарым-қатынас болғандықтан, ол-күрделі процесс. Бүгінгі таңда мәдениетаралық коммуникацияның

өзектілігі көптеген халықаралық компаниялар мен ұжымдарда әртүрлі мәдениеттердің, діндердің, дүниетанымдардың және т.б. өкілдерінің жұмыс істеуіне байланысты артауда. Дәлірек айтсақ, мәдениетаралық коммуникация көпполярлы әлемді құруда маңызды рөл атқарады.

"Мәдениетаралық коммуникация" ұғымы пәнаралық термин болып табылатындығын және лингвистика, мәдениеттану, антропология, психология, әлеуметтану және т.б. сияқты ғылымдар аясында зерттелетінін атап өткен жөн. Әр сала зерттеуде өзіндік көзқарастарын көрсетеді. С. Г. Тер-Минасованың пікірінше, мәдениетаралық коммуникация - бұл "әртүрлі мәдениеттерге жататын адамдар мен топтар арасындағы қарым-қатынас пен қарым-қатынастың әртүрлі формаларының жиынтығы".

Мәдениетаралық коммуникативті құзыреттілік адамның мәдениетаралық өзара қарым-қатынас жасау қабілетінің қалыптасуының көрсеткіші болып табылады. "Мәдениетаралық коммуникативті құзыреттілік" ұғымының мәнін түсіну үшін мәдениетаралық қарым-қатынастың ерекшеліктерін қарастырайық. Жаһандану жағдайында әртүрлі мәдениет өкілдерінің арасындағы қарым-қатынас күнделікті шындыққа

айналды. Бұл мәдениетаралық коммуникация деп аталатын барлық әлемдік мәдениеттердің өзара қарым-қатынастарына қызығушылық тудырды.

Заманауи маман мәдениетаралық қарым-қатынасты топтық деңгейде де, жеке деңгейде де жүзеге асыра білуі керек және әрбір коммуникативті әрекетте тілді жақсы білу сияқты тиімді мәдениетаралық қарым-қатынастың құрамдас бөліктері болатынын ескеруі қажет. Сондай-ақ, жеткілікті деңгейде мәдениетаралық қарым-қатынасқа ықпал ететін вербалды емес, паралингвистикалық коммуникация құралдарын пайдалану. Тиімді мәдениетаралық коммуникацияның маңызды құрамдас бөлігі ретінде коммуникативті дағдылар қалыптасады. Осы жағдайда Тищенко В. А. "білім беруді ақпараттандыру жағдайында оқу процесінде, содан кейін кәсіби қызметте адамдармен дұрыс қарым-қатынас орнатуға және қолдауға бағытталған ақыл - ой және практикалық іс-әрекеттерді меңгеру және қоғам" деген анықтама береді [7]. Сонымен қатар, маңызды мәселелерді сауатты талқылау, өз көзқарасыңызды дәлелді түрде қорғау, басқалардың пікірін құрметтеу және қарсыластың пікірін жоққа шығару қабілетін мәдениетаралық – коммуникация құзіреттілігінің компоненттеріне қоса аламыз. Мәдениетаралық қарым-қатынас ана тілінің ұлттық-мәдени базасы негізінде, өз тілінен хабардар болған жағдайда ғана жүзеге асады. Бұл - мәдениеттердің өзара араласуы мен өзара әрекеттесуінің қажетті шарты. Көптеген авторлардың пікірінше, мәдениетаралық коммуникация – бұл әртүрлі мәдениеттерге жататын тұлғалардың, топтардың немесе ұйымдардың өзара әрекеттесуі. Бұл жерде мәдени айырмашылықтардың маңыздылығы, оларды тану, түсіну және қарым-қатынас процесінде адекватты түрде есепке алу мүмкіндігі туралы мәселе болып табылады. Кез келген қарым-қатынас процесінің негізгі мақсаты мен мәні серіктесіңіздің түсінуіне деген ұмтылыс болып табылады. Бұл сіздің ақпаратыңызды, біліміңізді және тәжірибеңізді әңгімелесушіге мүмкіндігінше толық және дәл жеткізу қажеттілігін білдіреді. Ал бұл коммуникацияның тиімділігі сөйлесушілер арасындағы өзара түсіністік деңгейіне тура пропорционалды екенін білдіреді. Өзара түсіністікке жету үшін мәдениетаралық құзыреттілік деп аталатын барлық коммуникаторларға ортақ білім, білік және дағдылар қажет.

Мәдениетаралық коммуникативті құзыреттілік басқа халықтардың тілі мен мәдениетіне жағымды көзқарасты, олардың және басқа мәдениеттің құндылықтарын, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын, сондай-ақ қатысушылардың мәдениет диалогына тиімді қатысу қабілетін

қамтамасыз ететін әлеуметтік-мәдени кең ауқымды білімнің міндетті түрде болуын қарастыратындығын ескеру қажет. Мәдениетаралық қарым-қатынас коммуникативтік дағдыларға, сондай-ақ тілдік құзыреттілік дағдыларына ие болуы керек, оның маңызды бөлігі - сөйлеу сауаттылығы.

Мәдениетаралық коммуникативті құзыреттілікті қалыптастыру толерантты қарым-қатынас пен этнорелятивизмді құруға негізделген, этноцентризм мен этностереотиптердің болуын түсіну. Мәдениетаралық қарым-қатынасты құру кезінде мәдениетаралық құзыреттілікке қол жеткізудің табысты стратегиясы интеграция — басқа халықтардың мәдениетін игерумен қатар өзіндік мәдени бірегейлікті сақтау қажеттілігін есте ұстаған жөн.

Әрине, қарым-қатынас актісіне қатысушылар тілді терең білуі керек. Практикалық тәжірибе көрсетіп отырғандай, қазіргі уақытта мәдениетаралық коммуникация құралы ретінде шет тілдерін білуге практикалық сұраныс артты. Бүгінгі таңда шет тілі басқа мәдениетпен танысу құралы ретінде ғана емес, сонымен бірге "студенттер оқытылатын шет тіл елінің мәдениетін біртұтас әлемдік мәдениеттің ажырамас бөлігі ретінде игере алатын маңызды құралдардың бірі" ретінде қабылданады және өзінің мәдени өзін-өзі анықтауы мен жалпы планетарлық ойлауын қалыптастырады. Сондықтан бүгінгі таңда университетте шет тілдерін оқыту ерекше маңызға ие.

Қазіргі уақытта шет тілі мен оның мәдениетін оқытудың қазіргі мақсаты нақты мәдениетаралық қарым-қатынасқа дайындық ретінде тұжырымдалады. Шет тілдерін оқыту проблемаларын мәдениетаралық коммуникацияның тілдік, коммуникативтік және әлеуметтік-мәдени аспектілерін қамтитын кешен ретінде қарастырған жөн. Қазіргі таңда ЖОО-да шет тілдерін оқытудағы басым бағыттар мәдениетаралық коммуникативтік құзыреттілікті қалыптастыратын коммуникативтілік, интерактивтілік, түпнұсқалылық, мәдени контексте тілді үйрену болып табылады.

Маманның шет тілін оқыту жолдарының бірі ретінде мәдениетаралық коммуникация бойынша маман даярлауды қамтуы тиіс мәдени мазмұн, оның негізінде мәдениетаралық коммуникативтік құзыреттілік адамның басқа дүниетаным мен басқа мәдениетті тануға және түсінуге интегративті қабілеті ретінде қалыптасуын қарастырылады. Басқа дүниетаныммен танысу адамның өзіндік болмысын байытуға ықпал етеді. Шет тілін оқыту шеңберінде маман әртүрлі мәдениеттердегі әмбебап категориялар мен ерекше белгілерді ажырата білу қабілетін дамытады.